

Zrínyi Miklós

(1620–1664.)

Háromszázkilencven éve, 1620. május 1-jén született Zrínyi Miklós, a költő és hadvezér, a Szigeti veszedelem írója, a kor legnagyobb magyar államférfija.

Horvát eredetű főnemesi családból származott, dédapja a szigetvári hős volt. Apját korán elvesztette, ezután gyámja, Pázmány Péter esztergomi érsek, az ellenreformáció vezéralakja neveltette. A családi birtokot megosztotta Péter öccsével (akit 1671-ben a Wesselényi-összeesküvés miatt lefejeztek), ő a muraközi, öccse a tenger melléki részt kapta. Ez egyben nyelvi elkülönülést is jelentett: Péter horvát nyelvi költő lett, ő fordította le horvatra a Zrínyiaszt.

Zrínyi a családi birtok védelmében harcolt a török ellen, majd a harmincéves háborúban tüntette ki magát vitézségével. Jutalma tábornoki, horvát főkapitányi cím lett. 1648-tól horvát bán volt. Csáktornyai udvara politikai és társadalmi központtá vált, a magyarul, horvátul, latinul, németül, ola-

szul, törökül is tökéletesen beszélő Zrínyi nemzeti pártot szervezett. Fő célja a török kiűzése volt, de foglalkoztatta a független magyar királyság gondolata is, ezért a bécsi udvar elgáncsolta nádorrá választását.

1663-ban I. Lipót magyar főparancsnokká tette, a következő év elején vezette híres téli hadjáratát. Kihasználva, hogy a törökök télen nem szerettek mozogni, az akkori hadtudományra fittyet hányva, messze az ellenséges területre behatolva felégette az észéki Dráva-hidat, majd áprilisban Kanizsa ostromához kezdett. Hiába magasztalták Európa-szerte, az udvar visszarendelte, júniusban a császári hadak passzivitása miatt a török területen épített Zrínyi-Újvár is elesett.

A szentgotthárdi diadal utáni szégyenletes, inkább a törökre nézve előnyös békekötés után a csalódott, a fővezérségről is leváltott Zrínyi terveket szőtt a magyar államiság újraépítéséről, de a megvalósításra nem maradt ideje. 1664. november 18-án vadászat közben egy vadkan halálra sebezte. Halálát akkor és azóta is összeesküvés-elméletek övezik, a közvélemény a bécsi udvar számlájára írt merényletként könyvelte el. Személyében a magyar történelem egy válságos pillanatában az évszázad legnagyobb politikusa szállt a sírba.

Zrínyi magát katonának tartotta, „mellékesen” írott költeményei mégis a magyar barokk irodalom csúcsát jelentik. Fiatalon szerelmes verseket írt későbbi feleségéhez.

Fő műve, első irodalmi eposzuk, a dédapjának emléket állító *Szigeti veszedelem* nagy részét 1647–48 telén vetette papírra. Szigetvár védőinek hősiességén keresztül az aktuális tennivalókra, a török kiűzésére lelkesített. Művét mesteri szerkesztés, barokk stílus jellemzi, akkoriban igen erőteljes nyelve ma már avultnak hat. Prózaí írásai közül leghíresebb *Az török áfium ellen való orvosság* (1660–61) című politikai röpirata, amelyben állandó magyar hadsereg felállítását követeli.

Zrínyi új politikai, hadtudományi, publicisztikai műfajokat honosított meg magyarul, kiterjedt levelezéséből diplomáciai és katonai tevékenysége is megismerhető. A maga korában alig olvasták, költészetét a felvilágosodás idején Kazinczy fedezte fel újra, helyét Arany János jelölte ki *Zrínyi és Tasso* című tanulmányával.

(MTI)